

efter at den har udtalt det — jeg gaaer ikke i Rette med Ordene — det, jeg i det Væsenligste kan tiltræde, vil jeg ikke føle mig opfordret til at byde ved Hensyn til de enkelte Punkter; men det maa maaskee være mig tilladt at sige, at det, der er fremkommet her idag, har i mine Tanker bidraget til at stille Noget uklart, som i de foreløbne Aar har staaet særdeles uklart, og hvis Uklarhed har skadet vor Stilling i en overordentlig Grad. Man spiller med Ordene „Monarkiet“ og „Monarkiets Integritet“, man fremmaner dem ved de forskjellige Leiligheder, og troer dermed at have givet et ublommende Billede af den Politik, der skal følges. Man taler om, at Folket, Landet, Statsmagten ere Alt, og at alt det Øvrige er det Underordnede, eller man bruger Formen: „Monarkiets Integritet er Alt, Forfatningsagen det Underordnede“. Dette er i mine Tanker, uden i Virkeligheden at bringe os et Skridt videre, kun egnet til at stille Forholdene uklare og til at skade vor Sag. Det er fuldkommen rigtigt og naturligt, at uden Land er der ingen Folk, og uden Folk er Landet til ingen Nytte, og at der uden Land og Folk ingen Statsmagt er, og at Land og Folk maae have en Statsmagt. Det er klart; men ligesaa vist det er, at Land og Folk og Statsmagt er det Bestaaende, Uforanderlige og Evige i Tilværelsen, ligesaa vist er ogsaa til den enkelte givne Tid Forfatningen aldeles nødvendig og ligesaa nødvendig som selve Statsmagten. Den Form, hvorunder Statsmagten fremtræder i ethvert givet Øieblik, kan være absolut afgjørende for et Folks Skæbne, hvad enten det reiser sig i Kampen for at staae under vanskelige Forhold, eller det ligger under. Det er Noget, der er utvivlsomt, og som alle Tidens Historie har viist, og som navnlig vor egen Historie klarlig har viist. Hvad er hele vor egen senere Historie andet end et pinligt, men alvorligt Forsøg, og det et vanskeligt gienemført Forsøg, paa at udpræge Statsmagten i en saadan Forfatning, at den kunde holde sammen paa een Gang saaledes, at Kronens Ræt blev opretholdt, og Staten blev stillet uafhængig. Det er jo vor Kamp igjennem hele vor Udviklingsperiode, og stærkest og klarest fremtræder det for os siden 1848, fordi vi siden

den Tid selv have været med. Det har naturligtvis ogsaa været saaledes tibliger; men det træder klarere frem siden den Tid, fordi Folket selv har været med under Kampen. Der gaaer en dobbelt Strømning derigjennem, den ene er bragt med i selve den Opgave, Absolutismen havde stillet sig, og det Samme gaaer igjen i Kundgjørelsen af 28de Januar 1852, i den besynderlige Forordning af 26de Juli 1854 og i Forfatningen af 2den Oktober 1855, medens den modsatte Strømning er udtalt i 1848, fremtræder atter i 1858 og atter stærkere i 1863. Der er ingen egentlig Modsatning i det Princip, der har gjort sig gjældende; men det er, hvad den danske Regjering til enhver given Tid har anseet nødvendigt for at holde sammen paa Riget og opretholde vor Selvstændighed.

Men ved Siden af at opretholde vor Selvstændighed skulde, siger man, de indgaaede Forpligtelser opfyldes. Jeg vilde nødig her sige et eneste Ord, som kunde forståes, som om nogen Dansk ønskede at unddrage sig for nogen Forpligtelse, som virkelig var indgaaet; men det maa man først være enige om, og det er, hvad er det for en Forpligtelse, hvorledes lyder den, har den Regjering, som har afluttet den, været berettiget til at indgaae den, hvorledes har den ligeoverfor den, med hvem Forpligtelsen skal være indgaaet, opfyldt sin og gjort vor Forpligtelse mulig? det er Noget, man aldrig kan see bort fra. Det er jo aabenbart, at den, jeg indgaaer en Forpligtelse med, kan umuliggjøre mig at opfylde min Forpligtelse, og naar han har umuliggjort mig den en, to, tre, ja maaskee ti Gange, skal Forpligtelsen saa være til evig Tid? Er der ikke en Grændse i Folkenes Liv og i Statens Liv, hvor det, man kalder Forpligtelse, virkelig kommer til at hvile paa vor Samvittighed? Naar der stilles en Fordring, og Fordringen fra vor Side ikke blot umuliggjøres, men fra deres Side, med hvem den er indgaaet, sættes ud af Kraft, saa er der en Grændse. — Jeg kan ikke see, at det vil være umuligt i det Væselige, der er i Folkets Liv, i det Foranderlige, som absolut kan indtræde, thi Selvopholdelsesdriften vil altid være den høieste Lov, man der kan staae aldeles rolig, og opgive